

2016

UNDERVISNINGSMATERIALE

Indholdsfortegnelse:

DEL 1. TEKSTEN – FORARBEJDE

1. Fjodor M. Dostojevskij
2. Karakterer
3. Handlingsreferat
4. Temaer
5. Hans Holbein

DEL 2. ISGENESÆTTELSEN – EFTERARBEJDE

6. Diskussionsspørgsmål til karakterer, handling og tema
7. Romanbearbejdelse
8. Eftersnak om iscenesættelsen

Introduktion:

Kære undervisere og elever

Dette undervisningsmateriale handler om Aalborg Teaters dramatisering af Dostojevskijs roman *Idioten* fra 1868-69. Materialet kan frit downloades og kopieres. Vi står som altid til rådighed for yderligere dialog i forbindelse med forestillingerne, så I er velkomne til at henvende jer til Aalborg Teater via enten mail: kh@aalborg-teater.dk eller telefon 96 31 60 26. Hvis det ønskes, er det naturligvis også muligt at få tilsendt hele manuskriptet, så man kan læse det og arbejde med det.

God fornøjelse og læselyst!

OBS:

Vi gør opmærksom på, at materialet indeholder beskrivelser som afslører handlingen i forestillingen.

Kunstnerisk Team:

Instruktion	Hans Henriksen
Oversættelse	Jan Hansen
Dramatisering	Hans Henriksen og Kjersti Hustvedt
Scenografi	Nicolaj Spangaa
Lysdesign	Mads Nielsen
Lyddesign	Kristian Berg
Dramaturg	Kjersti Hustvedt

Medvirkende:

Fyrst Mysjkin	Martin Ringsmose
Rogozjin	Mads Rømer Brolin-Tani
Nastasja Filippovna	Maria Henriksen
General Jepantjin	Henrik Weel
Jelizaveta	Dorthe Hansen Carlsen
Aglaja	Kristine Elmedal Johansen
Totskij	Jørgen W. Larsen
Ganja	Jakob Hannibal
Ippolit	Caspar Juel Berg
Varvara	Ingrid-Marie Thorlacius Troelsen*

*Praktikant fra Den Danske Scenekunstscole København.

1.

Fjodor M. Dostojevskij

Fjodor M. Dostojevskij

Fjodor Mikhailovitsj Dostojevskij blev født i Moskva i 1821. Han voksede op i en kultiveret og religiøs familie. Biblen var den vigtigste bog i hjemmet. *Jobs bog* gjorde et dybt indtryk på barnet Dostojevskij, men han holdt også meget af at få læst højt fra Homer og Cervantes. Storebroderen Mikhail delte hans interesse for litteratur, og sammen læste de E.T.A. Hoffmann, Schiller og ikke mindst Pusjkin.

Dostojevskijs far havde et vanskeligt temperament, han var streng og urimelig. Moderen derimod var blid og kunstnerisk anlagt, desværre mistede Dostojevskij hende kun 15 år gammel. Moderens død var et stort tab for drengen, der senere brugte hende som skabelon for Alosjas hjertensgode mor i *Brødrene Karamazov*.

I 1831 købte familien landsbyen Darovoje samt 76 livegne bønder. Men livet som godsejer var ikke let for Dostojevskijs far. Efter hustruens død begyndte han at drikke og opføre sig skændigt. En dag dør han pludselig, mens han er ude at inspicere sine jorde. Dødsårsagen var tilsyneladende et apoplektisk anfald, men folk på egnen følte sig ikke sikre. Faderen var ikke populær blandt bønderne, og rygtet om, at de skulle have slået ham ihjel, begyndte at svirre. Det er højst sandsynligt, at Dostojevskij også var i tvivl. Sagen endte med, at bønderne blev frifundet.

1.

Fjodor M. Dostojevskij fortsat

Det tidlige forfatterskab

Efter faderens død kunne Dostojevskij begynde at skrive. Hans første roman *Arme mennesker* (1846) blev godt modtaget, og kort efter fulgte *Dobbeltgænger* (1846). Hovedpersonerne i disse to romaner er ensomme, forhutlede embedsmænd. Deres stillinger på i bunden af embedsværket, levner dem ikke mange muligheder for skabe sig en tålelig tilværelse. De kan minde om personer fra Gogols fortællinger, også Gogol skildrer den underordnede embedsmand. Alligevel er Dostojevskijs karaktertegnning nyskabende. I modsætning til Gogol latterliggør han ikke sine personer, men beskriver dem med megen sympati. Allerede i sine første romaner er Dostojevskij optaget af et tema, han vil komme til at forfølge hele livet: Menneskets kamp for selvagtelse. Romanerne peger frem mod *Kældermennesket* (1864) og *Forbrydelse og straf* (1866).

Dostojevskij var selv af den opfattelse, at han skrev realistiske romaner. Men i hans værker fungerer realismen som et middel til at beskrive menneskets psykologi. Fattigdom bliver i høj grad et sjæleligt anliggende. Desuden kommer hans begejstring for de romantiske forfattere til udtryk i hans virkemidler. Hans univers virker rent fantastisk. I *Dobbeltgænger* synes den indre og den ydre verden at smelte sammen. Hovedpersonen Goljadjkins paranoide følelse af at blive fortrængt af en dobbeltgænger er skildret, som om det er noget, der foregår i den fysiske verden. Dostojevskij vender tilbage til dobbeltgænger-motivet senere i sit forfatterskab.

1.

Fjodor M. Dostojevskij fortsat

Benådning og fængsling

I 1847 begyndte Dostojevskij at gå til Petrasjevskij-kredsens møder. Kredsens unge medlemmer var optagede af Fouriers utopiske socialisme, de var tilhængere af reformer i retsvæsenet og ønskede at afskaffe censuren. Dostojevskij selv blev en varm fortaler for livegenskabets ophævelse, måske i protest mod faderens livsform. Efterhånden udviklede kredsen sig til en revolutionær bevægelse, og Dostojevskij høstede erfaringer, som han senere brugte i romanen *De besatte* (1871-1872).

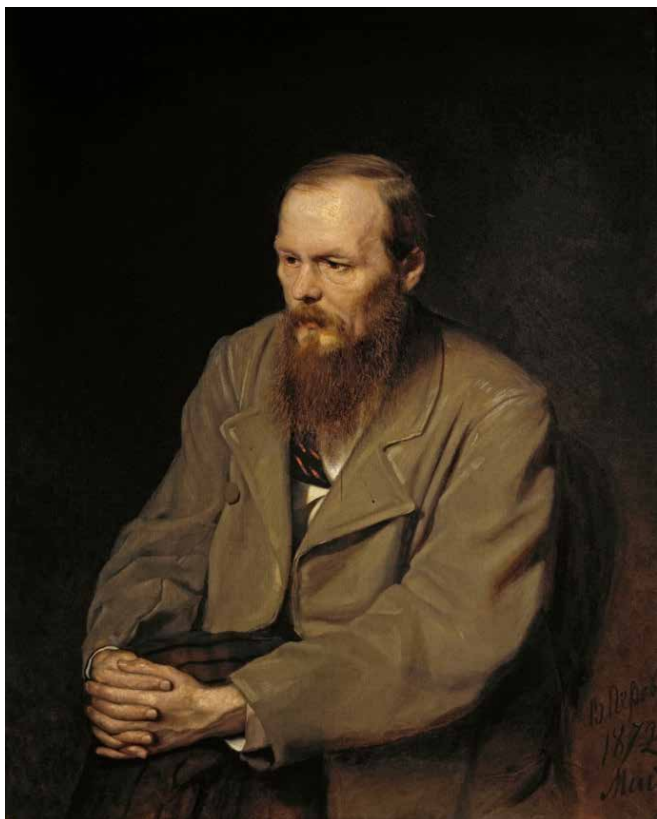
Den 23. april 1849 bliver Dostojevskij og 32 andre fra kredsen arresteret og anklaget for revolutionær virksomhed. I de over syv måneder sagen verserer, sidder han buret inde i Peter-Paul-fæstningen. Men en morgen i december bliver han kørt væk sammen med de andre anklagede. Til deres store forskrækkelse går turen til skafottet. Dommen læses op. Fangerne bliver fundet skyldige og dømmes til døden. Imidlertid viser det sig, at zaren (Nikolaj I) har udtænkt en grufuld spøg. Dostojevskij og hans kammerater bliver iført ligklæder, og soldaterne tager sigte. Men netop som man forventer at høre skuddene smælde, forkyndes zarens benådning. Denne uventede oplevelse af at få livet tilbage, glemte Dostojevskij aldrig. Han har gengivet episoden ganske nøjagtig i romanen *Idioten* (1868).

Den omstødte dom lød på 8 års strafarbejde i Sibirien. Det siger sig selv, at denne tid blev en streng for Dostojevskij, der ikke var vant til hårdt fysisk arbejde. Det gjorde det ikke nemmere, at han begyndte at få epileptiske anfald. Dostojevskij har skildret livet i tugthuset i romanen *Optegnelser fra det døde hus* (1861-1862). Efter den egentlige afsoning, skulle Dostojevskij tjene som soldat.

I perioden 1862-1871 foretog Dostojevskij en række længerevarende rejser til Vesteuropa, bl.a. Berlin og Geneve, og en del byer i bl.a. Italien og Frankrig. Han

1.

Fjodor M. Dostojevskij fortsat

havde opfattet Europa som en gruppe af nationaliteter og kulturer, der befandt sig på et højere stadie end den russiske. Men mødet med Europa blev en stor skuffelse, og han kritiserer i de efterfølgende romaner både den europæiske kapitalisme, industrialisering, katolicisme og protestantisme. For Dostojevskij var Vesteuropa stærkt præget af en afstumpet købmandsmentalitet, der ville gøre alt menneskeligt til en vare. Heroverfor stiller han den slaviske, russiske kultur, der stiller mennesket i centrum og bedre kan rumme det irrationelle.

Dostojevskij var som mange andre, store forfattere undertiden stærkt selv-kritisk, og umiddelbart efter, at han var blevet færdig med *Idioten*, som på alle måder må regnes for et af litteraturhistoriens allerstørste mesterværker, skriver han mistrøstigt i et brev:

”Men jeg er ikke tilfreds med romanen; den udtrykker ikke en tiendedel af det, jeg ville udtrykke, om end jeg alligevel ikke kan løsrive mig fra den og må sige, at jeg stadig elsker min mislykkede idé. I hvert fald er sagen den, at romanen ikke er effektiv nok overfor læseren”

2.

Karakterer

(der er med i forestillingen)

Fyrst Lev Nikolájevítj Mýsjkin:

Den sidste af en gammel, forarmet højadelig slægt

Nastásja Filíppovna Barasjkóva:

Romanens femme fatale

Iván Fjódorovítj Jepantjín:

General

Jelizavéta Prokófjevna Jepantjiná:

Født fyrstinde Mýsjkina, generalinden

Aglája Ivánovna Jepantjiná: Deres datter

Gavríla Ardaliónovítj Ívolgin (Gánja):

General Jepantjins sekretær

Varvára Ardaliónovna (Várja):

Gavrilas temperamentsfulde søster, senere gift med pengeudlåneren Iván Petróvitj Ptítsyn

Parfjón Semjónovítj Rogózzin:

Arving til en millionformue efter sin far, en nyligt afdød købmand

Afanásij Ivánovítj Tótskij:

Levemand og Nastasjas elsker, en ven af general Jepantjin

Ippolít Teréntjev:

En bitter og døende dreng

3. Handlingsreferat

Idioten er en roman i fire dele:

Første del starter med at den 26-årige fyrst Mysjkin vender tilbage til Rusland efter at have tilbragt fem år ved et sanatorium i Schweiz, hvor han er blevet behandlet for epilepsi. I toget på vej til Skt. Petersborg møder Mysjkin købmandssønnen Rogozjin, som fortæller ham om hvordan han for en måneds tid siden stak af fra sin voldelige far efter at have købt nogle dyre diamantøreringe til en kvinde ved navn Nastasja Filippovna for farens penge. Faren er i mellemtiden død, og Rogozjin er på vej hjem for at gøre krav på sin arv. Mysjkin ankommer til Skt. Petersburg, og opsøger som det første nogle fjerne slægtninge: general Jepantjin og hans kone Jelizaveta Jepantjin. Hos general Jepantjin får fyrsten et billede af Nastasja Filippovna at se, og han får også vide at der planlagt en handel i forbindelse med Nastasja: Som forældreløst barn blev Nastasja Filippovna taget hånd om af Totskij, en rig adelsmand, og hun har også været Totskij's elskerinde. Nu vil Totskij imidlertid af med hende, fordi han vil giftes med den ældste af General Jepantjins døtre. Han forsøger derfor, i samarbejde med generalen, at få en handel i stand med generalens sekretær, Ganja. Totskij vil betale 75 tusind rubler til Ganja, hvis han gifter sig med Nastasja, så Totskij på den måde selv bliver fri fra hende. Generalen sørger for at Mysjkin kan leje et værelse hjemme hos Ganja og hans søster. Fyrsten tager med hjem til Ganja, og ikke længe efter dukker Nastasja Filippovna op for at invitere de tilstedeværende til sin fødselsdagsfejring samme aften. I fødselsdagsselskabet, hvor også bl.a. general Jepantjin og Nastasjas elsker Totskij er til stede, skal Nastasja svare på om hun vil giftes med Ganja eller ej. Ganja får imidlertid to konkurrenter: Mysjkin finder ud af at han er arving til en millionformue, og han frier til Nastasja for at redde hende fra ægteskabet med Ganja. Rogozjin dukker op og tilbyder Nastasja 100.000 rubler for at giftes med ham. Nastasja ender med at rejse af sted med Rogozjin, efter at hun først har takket ja til Mysjkin tilbud.

3. Handlingsreferat fortsat

Mellem første og anden del er der et tidsspring på 6 måneder. Anden del starter med at Mysjkin, Nastasja og Rogozjin er vendt tilbage til Skt. Petersburg, efter at Nastasja først har været sammen med Rogozjin, derefter Mysjkin, for så at have vendt tilbage til Rogozjin igen. Mysjkin opsøger Rogozjin hjemme hos Rogozjin for at blive venner med ham. Rogozjin kan imidlertid ikke kontrollere sin jalousi og forsøger at dræbe Mysjkin, som bliver reddet af at han får et epilepsianfald. Handlingen forflytter sig ud på landet, hvor tredje og fjerde del udspiller sig. De involverede karakterer tilbringer sommeren på landet hvor de fordriver tiden bl.a. med politiske diskussioner, og det udvikler sig langsomt til en romance mellem generalens datter Aglaja og Mysjkin. Også Nastasja og Rogozjin opholder sig ude på landet. De skal giftes, men Nastasja vil først giftes med Rogozjin når fyrsten er blevet gift med Aglaja. Nastasja, fyrsten, Rogozjin og Aglaja mødes hos Nastasja for at tale ud, men det ender med at Nastasja demonstrerer sin magt ved at sende Rogozjin udenfor døren og sige til fyrsten, at hun vil giftes med ham. Aglaja løber af sted, Nastasja besvimer og fyrsten bliver hos Nastasja i stedet for at følge efter Aglaja – til trods for at det er hende han elsker – fordi han er bange for at Nastasja vil skade sig selv. Aglaja rejser væk med sin familie, Mysjkin og Nastasja planlægger bryllup, Nastasja stikker af med Rogozjin mens hun er på vej ind i kirken og de gemmer sig for Mysjkin i Rogozjins hus i Skt. Petersburg. Mysjkin rejser efter dem, og næste dag lukker Rogozjin ham ind og viser ham Nastasjas lig. Fyrst Mysjkin bliver gal og sendes tilbage til sanatoriet i Schweiz.

4.

Temaer i *Idioten*

Idioten er en omfangsrig roman som har mange temaer i sig, bl.a. kan man finde både religiøse, politiske og feministiske perspektiver. Romanen har imidlertid ingen klar eller entydig morale. Den russiske kritiker og litterat Mikhail Bakhtin (1895-1975) var den første til at definere de særlige stiltræk i Dostojevskijs realisme og døbte det polyfoni; eller mangestemmighed. Ingen stemme taler fuldt ud på forfatterens vegne. De sættes op mod hinanden i en dialektisk dialog uden facit eller konklusion. I *Idioten* kan forskellige temaer knyttes til karaktererne.

Fyrst Mysjkin: Idiot og kristusfigur

Fyrst Mysjkin har en del fællestræk med forfatteren. I lighed med forfatteren lider han af epilepsi, og fortællingen om at blive benådet på henrettelsespladsen er også hentet ud af forfatterens biografi. Dostojevskij siger selv at han med fyrst Mysjkin ønskede ”at skildre et fuldkomment skønt og rent menneske”. Til trods for dette, eller måske netop fordi han altid siger sandheden, betragtes Mysjkin af sine omgivelser som en idiot. Kristusmotivet bliver synligt flere steder i romanen: Rogozjin og Mysjkin bytter kors, Holbein-maleriet af den afdøde Kristus hjemme hos Rogozjin, og at Rogozjin refererer til Mysjkin som et uskyldigt lam.

Nastasja Filippovna: Femme fatale og holdt kvinde

Selvom Dostojevskijs roman *Idioten* har en klar hovedperson i form af titelfiguren, fyrst Mysjkin, så er der alligevel en kvinde, der spiller en helt central rolle for fortællingen, nemlig Nastasja Filippovna. Hun er en holdt kvinde, og hun har været en misbrugt og undertrykt teenager. Som forældreløst barn blev Nastasja Filippovna taget hånd om af Totskij, en rig adelsmand, som har betalt for hendes uddannelse og livsophold. Allerede som barn var Nastasja ualmindeligt smuk, og Totskij indledte et seksuelt forhold til hende da hun var en helt ung pige. Nu vil Totskij imidlertid af med hende, fordi han vil giftes med en

4.

Temaer i *Idioten* fortsat

anstændig kvinde, nemlig den ældste af General Jepantjins døtre. Han forsøger derfor, i samarbejde med generalen, at få en handel i stand med Ganja, som er sekretær for General Jepantjin: Totskij vil betale 75 tusind rubler til Ganja, hvis han gifter sig med Nastasja, så Totskij på den måde selv bliver fri fra hende. Mens Totskij forsøger at købe sig fri fra Nastasja ved at tilbyde Ganja penge for at giftes med hende, forsøger den forelskede Rogozjin på sin side at købe Nastasja for hundrede tusind rubler. I Dostojevskijs *Idioten* bliver handelen med kvinder således til et af de centrale temaer, og ægteskabet bliver en institution, der besegler sådanne handler. Med sin afdækning af den nære relation mellem penge og ægteskab, mellem kærlighed og kapital rækker Dostojevskij langt frem i tiden og helt op til vore dage, hvor kvinder fortsat – om end på andre måder – holdes og handles og ofte med fatale, menneskelige omkostninger.

5. Hans Holbein

Dostojevskij brukte flittig sine egne opplevelser han hadde haft, bl.a. fra sine reiser i Europa, i sine romaner. Et maleri som gjorde et uudslettelig inntrykk på Dostojevskij var Hans Holbeins maleri av den afdøde Kristus (1521), som han så i Basel. I *Idioten* henger der en kopi av bildet hjemme hos Rogozjin, og bildet er også en del av forestillingens scenografi.

- Hva er din første respons til bildet?
- Mysjkin sier til Rogozjin: "Men det er et bilde, der kan få mange til helt å miste troen!" Hva tror du han mener med det?

Med kristendomskritikken i 1800-tallet vakte den realistiske skildring av den døde Kristus stor forfærdelse. Den norske kunsthistoriker Nina Skurtveit beskriver Dostojevskijs møte med Hans Holbeins maleri av den afdøde Kristus på følgende måte:

Dostojevskijs forferdelse

Anne Grigorjevna forteller i sin dagbok om da hun i august 1867 sammen med sin mann, den berømte russiske forfatteren Fjodor Dostojevskij, så maleriet. Selv følte hun både forskrekkelse og motvilje. Men Dostojevskij ble helt fra seg. Hun skriver at han til og med fikk lånt en stige for å slik at han kunne betrakte bildet på nært hold. Dostojevskij ble så rystet over det han så at hun måtte få ham ut av salen i frykt for at han ville få et epileptisk anfall. På neste gjennomreise i Basel insisterte han på å se "Den døde Kristus" en gang til. Hvorfor maleriet gjorde et slikt inntrykk, lar han først Myschkin være talsmann for i romanen *"Idioten"*. Her beskriver han hvordan Kristi legeme bærer alle trekk på å være så dødt at det allerede var iferd med å råtne. Hvordan skal man kunne tro at noe slikt kunne gjenoppstå? Her er 1800-tallets kristendomskritikk kommet inn, noe den dypt religiøse Dostojevskij var vel kjent med. Dessuten var Dostojevskij vant til den russisk-ortodokse tradisjonen med sterkt stiliserte bilder. Der kunne aldri Kristus blitt skildret på denne måten.

6. Diskussionsspørgsmål

Noget af scenografien, i prøveprocessen.

Diskussionsspørgsmål til karakterer, handling og tema i *Idioten*

1. Hvordan ser du på fyrst Mysjkin?
2. Synes du han er en idiot?
3. Hvordan havde vi socialt set tålt en sådan ubetinget god sjæl i dag, havde vi taget ham for en afviger, en idiot?
4. Hvad tænker du om Nastasja Filippovna?
5. Hvorfor kan hun ikke vælge mellem Mysjkin og Rogozjin?
6. Hvem synes du hun skulle vælge?
7. På hvilken måde handles der med kvinder i dag?
8. Er det andre temaer du synes at historien og /eller forestillingen tager op? Hvilke?
9. Kan man se *Idioten* som kærlighedsroman/fortælling?
10. Mysjkin havner i to trekantsforhold: På den ene side til Rogozjin og Nastasja, og på den anden side havner han mellem Aglaja og Nastasja:
Hvad er forskellene mellem:
 - Rogozjin og Mysjkin?
 - Aglaja og Nastasja?
11. Hvorfor vælger Nastasja Rogozjin og hvorfor vælger Mysjkin Nastasja?

7.

Romanbearbejdelse

Idioten er en over 800 siders roman som blev udgivet i 1868-69. I lighed med filmatiserede romaner så er der ikke anledning til at få alt der udspiller sig i romanen med i en teaterforestilling. Mens man i en roman uproblematisk kan springe i tid og sted, og introducere et væld af karakterer – så findes der på teatret nogle fysiske begrænsninger som medfører at man bliver nødt til at foretage nogle valg. Det betyder at der vil være forskelle mellem roman og forestilling, og at disse varierer fra roman til roman. Med *Idioten* medfører romanens længde at der er dele af romanen der ikke er med, og at der er mange karakterer der optræder i romanen som ikke er med i forestillingen. På den anden side er nogle af karaktererne gjort mere gennemgående i forestillingen end de er i romanen. F.eks. dukker Ippolit op først et godt stykke ud i romanen *Idioten*, men i forestillingen er han med allerede i scene 1, hvor vi har givet ham nogle replikker, som i romanen siges af Lebedev – en person, der er med i romanen, men ikke i iscenesættelsen. På samme måde er Totskij blevet en gennemgående karakter i forestillingen, mens han i romanen forsvinder ud efter 1. del.

Udover at der er strøget i antallet karakterer og handling, er der også tilført ny tekst i iscenesættelsen. I forestillingens scene 7, hvor alle er samlet omkring Mysjkin efter han har haft et epileptisk anfald, taler flere af karaktererne om politiske emner fra et nutidigt perspektiv: Bl.a. taler Ippolit om verdensøkonomien og det liberale demokrati, generalen om konspirationsteorier og Varvara om feminisme. Teksterne er nye, men de erstatter et eksisterende politisk element i romanen *Idioten*, hvor karaktererne taler om politiske forhold på Dostojevskijs tid.

7. Romanbearbejdelse fortsat

Ippolits tale:

IPPOLIT

Kære Ganja. Det er jo ikke kun dig og dit forhold til penge, der har fået dårligt ry, det er ikke engang kun bankernes forhold til penge, der har fået dårligt ry! Hele den økonomiske arkitektur vi har kendt til siden anden verdenskrig, bryder sammen om ørerne på os og trækker et stinkende dårligt ry ned over alt, som lugter af finansindustri – inklusiv nationalbankerne, der efterhånden er blevet de største spillere i det kasino vi kalder verdensøkonomien.

Har I hørt om Breton Woods? Eller Petrol-Dollaren? Nej? Ok – hør her:

Efter krigen indgik vestmagterne en aftale med hinanden i den lille amerikanske by Breton Woods, som senere skulle komme til at hedde ”Breton Woods Aftalen” Aftalen gik ud på at gøre den amerikanske dollar til reservevaluta for de underskrivende parter, og det blev gennemført ved at man flyttede guld fra de vesteuropæiske lande til Fort Knox i USA. Herefter skulle man trykke dollarsedler i et antal, der nøjagtigt matchede mængden af guld i Fort Knox. Det fungerede fint i tyve års tid. Men så kom vietnamkrigen og USA fik en enorm økonomisk belastning, og man besluttede sig for at gøre hvad man før har gjort, når man trykkede penge imod en guldbeholdning. Man trykkede flere penge, end man havde værdi i guld. For hvem kan egentlig tjekke det efter, når det kommer til stykket? Og det var i det øjeblik at bankerne blev til ”banksters”. Og finansarbejderne gik fra at være ærværdige borgere til at blive ”white collar criminals”

I 1971 begyndte tilliden til Federal Reserve at vakle og Frankrig bad om at få sit guld ud. Det fik de ikke. Det affødte panik og dollaren raslede nedad. Det førte til at Richard Nixon lukkede for muligheden for at handle med dollaren, indfrøs handlen i en længere periode og rejste til mellemøsten, hvor han indgik

7.

Romanbearbejdelse fortsat

en handel med verdens største producent af olie og gas nemlig Saudiarabien om at yde dem militær beskyttelse, hvis de til gengæld udelukkende handlede olie og gas i dollar. Gangstermetoder mine damer og herrer, man modtager en tjeneste mod til gengæld at yde beskyttelse. Så dollaren forblev verdens reservevaluta, men ikke længere støttet af gullet i Fort Knox, men fordi ingen kunne handle energi uden at benytte sig af dollaren. Herefter kender vi til diverse alliancer imellem oliesheiker i mellemøsten og det amerikanske militær og resten er jo historie.

Alt dette fører til de flydende valutaer eller "fiatmoney" som de også hedder, altså penge der udelukkende er baseret på tillid og som ingen reel værdi har i sig selv. Og det giver amerikanerne en helt særlig form for kontrol over verdensøkonomien, fordi de kan trykke så mange penge de ønsker, uden at det skaber inflation derhjemme, eftersom de er de eneste som har en valuta, der samtidig er en eksportvare, og de er den eneste nation, der kan trykke sig ud af kriser.

Alt dette ligger også bag det, der egentlig skete de 11. september 2001, og det der i løbet af de seneste år er sket med kvantitative lettelser og gigantiske statslån, som er i gang med at vælte hele verdensøkonomien. Og den vil vælte mine damer og herrer! Det er kun et spørgsmål om tid inden vi får en ny nedsmeltning af de enorme, akkumulerede kapitaler præcis sådan som vi så det inden de to foregående verdenskrige. Og når det sker, er det altafgørende at vi har en anden model parat. Et helt nyt samfundssystem, som er bæredygtigt, retfærdigt og vitalt! Vi må væk fra overbevisningen om, at de liberale demokratier er den ideelle samfundsmodel. De liberale demokratier har spillet fallit, de er for længst opkøbt og korrumpet af rige interessegrupper, lobbyister, og store multinationale selskaber. Vi har brug for en tredje vej – en vej som hverken er kapitalens eller kommunismens, for begge systemer har spillet fallit! Vi har

7.

Romanbearbejdelse

fortsat

brug for et system, der er bygget på andre værdier og andre normer end dem som liberale demokratier kan tilbyde! Vi må ha en revolution, som kan brænde det bestående ned til grunden for derefter at kunne se en ny tid rejse sig som fugl Fønix af asken! Et nyt system, der hverken bygger på religion, kultur, kapitalisme eller kommunisme, men som i stedet hviler på familie, det lokalt forankrede, det bæredygtige og frem for alt en dybdeøkologi, der for enhver pris på integreres i et hvert moderne menneskes DNA!

Diskussionsspørgsmål:

1. Hvordan synes du det fungerede med at bringe den politiske diskussion op til vores tid?
 - Hvad bidrager det evt. med i forestillingen? / Hvordan forstyrrer det evt. forestillingen?
2. Læs Ippolits tale. Hvad tænker du om den?
3. Har du læst en roman, der også er blevet filmatiseret? Hvilke forskelle var der mellem roman og film? Hvorfor tror du at de forskelle var der?

8.

Eftersnak om iscenesættelsen

- Hvad kunne du lide?
- Hvad kunne du mindre godt lide?
- Hvordan kunne du lide kostumerne?
- Hvordan vil du beskrive scenografien? Hvilke associationer udløste den?
- Hvilken scene kan du især huske? Hvorfor?
- Hvad var det mest spændende øjeblik?
- Hvad adskiller produktionen fra andre skuespil, (som du har set)?
- Hvad tager du med fra stykket?